

Nr. 3.

Warszawa

7/19 stycznia 1867 r.

Wychodzi w każdą sobotę.

Redakcja przy alei Jerozolimskiéj Nr. 1574*b*.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Nakoniec doczekaliśmy się widocznéj reakcji finansowéj: ogólna podwyżka wartości giełdowych w znaczniejszych punktach świata przemysłowego, rosnące zaufanie, a w prostém następstwie ożywienie interesów, —są to fakta bardzo żywo rysujące się w ostatnim tygodniu, a których wyrazem niewątpliwym jest bilans banku francuskiego. W bilansie tym znajdujemy: zmniejszenie funduszu metalicznego o blisko 40/m. fr. (675/m.), a zwiększenie portfelu o 60/m. (705/m.), wreszcie zmniejszenie rachunków bieżących o 13/m. (280 m.) —a jako następstwa tych ruchów, cechujących zdwojone życie, — zwiększenie cyfry biletów w obiegu o blisko 80/m., tak iż cyfra ta po raz pierwszy przeszła już miljard (1.016½/m.)

Racjonalne wyjaśnienie tak raptownego zwrotu prawie niepodobne. Bo i cóż się zmieniło w położeniu Europy, politycznem czy ekonomicznem? Kwestja Wschodnia więcéj dziś jak kiedy budzi obawy; uzbrojenia wciąż trwają; przemówienie Wiktora Emanuela niezbyt pokojowo wygląda. Ale zdaje się, że publiczność, znudzona długą stagnacją, usiłuje, w sprawach swoich codziennych, uwolnić się od wpływu politycznych względów, chciałaby więcéj korzystać z teraźniejszości, zamiast ciągle, jak dotąd, żyć jutrem a raczéj w obawie jutra. Co do Francji szczególnie, sama już wystawa tegoroczna służy za dobry powód do zapomnienia o wojnie, a skupienia uwagi na tę bliską walkę przemysłową, budzącą interesa osobiste i narodowe. Anglja swym praktycznym zmysłem energicznie wydobywa się z kłopotów: stoiczna wytrwałość Anglików wobec wielu jednoczesnych klęsk, jak przesilenie finansowe, zaraza na bydło, nieurodzaj; rozsądne a liberalne w ostatnich miesiącach postępowanie banku angielskiego, który przestał kurczyć się w obec przesilenia, ale przeciwnie rozszerzył zakres działania, potężnie wspierając kredyt i przemysł (liczne spółki bankowe i drogowe winny mu swoje ocalenie), — są to zapewne dość ważne choć nie wszystkie czynniki owéj ogólnéj wypadkowéj, idącéj dziś stanowczo w kierunku polepszenia. Wreszcie co do Wschodu, łatwo sobie do czasu tłumaczyć, że ów *chory* zużył już niejednego lekarza; a że choroba jego dopóki nie przychodzi w zetknięcie z żywiołami zewnętrznemi, jest powolna, chroniczna,—nie grozi zapaleniem.

Oto są możebne wyjaśnienia obecnego zwrotu do stanu normalnego,— zwrotu, którego trwałość jednak bynajmniéj zapewnioną nie jest.

Rząd hiszpański zamierza przyjść z skuteczną pomocą kompanjom dróg żelaznych: świeży dekret uwalnia je od ciężarów (10% opłaty), wzmacnia zasiłki i zapowiada nowe prawo.

Rząd włoski również zajmuje się losem dróg żelaznych, i spodziewana jest zamiana akcij na rentę długu publicznego.

Na giełdzie warszawskiéj małe zaszły różnice w kierunku polepszenia: papiery publiczne oprócz obligów skarbowych podniosły się, wexle zaś zagraniczne około 1% się zniżyły:

na Berlin ... 2 m. $117,^5$; doraźnie $118,^3$
„ Londyn .. 3 m. $117,^5$; „ $118,^1$

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 11—17 stycznia.

	Stopa %	RÓWNIA (*pari*)	Piątek 11 stycz.	Sobota 12	Poniedz. 14	Wtorek 15	Środa 16	Czwar. 17	Stosunek do równi na 100
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU						
			R u b l e						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 150. 500).	4	100	.	.	.	.	.	73,50	$73^{1}/_{2}$
Polskie. Bilety Skarbu Kr. Pol.	$4^{3}/_{25}$	100	.	.	.	.	.	.	.
Polskie. Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	104	.	.	.	.	.	$138^{2}/_{3}$
Polskie. Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup.	5	45	52	.	.	.	.	.	$115^{5}/_{9}$
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27,50	.	.	.	.	.	$91^{2}/_{3}$
	5	30	34	.	.	.	.	.	$113^{1}/_{3}$
Polskie. Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	50	.	.	.	.	.	50
Polskie. Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	58,25	58,50	58,75	58,50	58,50	58,67	$58^{2}/_{3}$
kupon	.	.	.	. .	.	.	.	$0,52^{2}/_{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	73,75	.	73,25	73	.	.	73
Ruskie. 6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	112	112	.	.	.	.	112
„ „ z 1866 r.	5	.	104,75	104,75	104,75	.	105	105,17	$105^{1}/_{6}$
Ruskie. Metaliki (300) lutowe	4	100	.	.	.	.	.	.	.
Ruskie. Metaliki (300) sierpniowe	4	100	.	.	.	.	99,67	.	$99^{2}/_{3}$
Ruskie. Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	75	.	74,50	74,75	.	.	$74^{3}/_{4}$
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	81,17	81,25	81,33	80,75	80,50	80,50	$80^{1}/_{2}$
„ „ „ ser. 2	4	100	.	75,25	75,33	75,25	75,25	75	75
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$0,27^{7}/_{9}$	.
Polskie. Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	66	.	66	.	.	.	110
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	.	.	55	55,33	.	55	55
„ „ Teresp. (100)	5	100	.	.	.	.	.	*88,67	*$88^{2}/_{3}$
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	.	.	.	.	.	.	.
Rus. Obligi „ „ „	$4^{1}/_{2}$	100	86	.	.	.	.	.	86
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies.	.	92,857	110,10	109,65	109,35	109,35	108,90	$109,12^{1}/_{2}$	$117^{1}/_{2}$
Gdańsk (100) „	.	92,857	109,95	.	109,20	109,20	108,60	108,90	$117^{2}/_{7}$
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	167,40	.	.	.	.	$118^{4}/_{5}$
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	7,46	.	7,43	7,43	$7,42^{1}/_{2}$	7,41	$117^{1}/_{2}$
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	.	89,25	.	.	.	.	$118^{2}/_{3}$
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	.	.	.	.	.	*84,15	*$90^{2}/_{3}$
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	99,75	.	99	.	99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	6,10	.	.	.	.	.	$118^{4}/_{7}$
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	3,50	.	.	.	.	.	$116^{2}/_{3}$
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż.	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6 %	$7^{1}/_{2}$ (10)	$3^{1}/_{2}$	3	4	4	3	—
giełdowa:	—	9 (12)	$3^{1}/_{4}$ ($3^{1}/_{2}$)	3	4	$3^{1}/_{2}$	3	$3^{1}/_{2}$ (4)

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,

w d. 3/4 stycznia 1867 r.

STAN CZYNNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Fundusz metaliczny	675.053965	485.384050
Portfel	705.752750	570.412575 (Portfel i Zaliczenia razem)
Zaliczenia na złoto i rozm.	55.576115	
Pożyczki na zast. pap. publ. akcij, oblig. i in.	86.951850	327.776700
Dług skarbu i inne wart..	157.350085	375.000000
	1.680.684765	1.758 573325

STAN BIERNY

	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n k ó w	
Bilety w obiegu	1.016.558625	582.171125
Przekazy z term. kilkod..	16.578408	11.461075
Rachunki bieżące prywatne......	279.884225	514.805750
Rachunki bieżące skarbowe.....	125 033312	204.053250
Kapitał zakładowy......	182.500000	363.825000 (Kapitał i Zysk razem)
Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	
Inne bierniki	53.085419	82.257125
	1.680.684765	1.758.573325

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **Podatek gruntowy dworski** ustanowiony został ukazem Najwyższym z d. 8/20 grud. 1866 r. wzamian dotąd istniejących, a do gruntów dworskich przywiązanych podatków: *ofiary, kontyngensu*, oraz opłat: *subsidium charitativum, czopowego, młynowego* i *kanonu z młynów*, przy zachowaniu sumy ogólnéj dochodu obecnie skarbowi dostarczanéj i ze względem na lepszy roskład ciężaru podatkowego, — a to według poniższéj ustawy od 1/13 stycznia r. b. obowiązującéj:

U s t a w a

o dworskim podatku gruntowym w Królestwie Polskiém.

Art. 1. Dworski podatek gruntowy pobierany być ma ze wszystkich gruntów w Królestwie Polskiém z wyłączeniem objętych w artykułach 2 i 16 niniejszéj ustawy.

Art. 2. Nie podlegają opłacie dworskiego podatku gruntowego:

a) grunta przeszłe lub przechodzące z mocy ukazu Najwyższego z d. 19 lutego (2 marca) 1864 r. na własność włościan, obłożone już podatkiem gruntowym na zasadzie tegoż ukazu;

b) grunta miejskie, tak w obrębie miast, jako też i za ich obrębem położone;

c) skarbowe grunta leśne;

d) grunta należące do instytutów dobroczynnych;

e) grunta należące obecnie do instytutów duchownych i do duchowieństwa wszelkich wyznań, według jego powołania, a nie na prawach własności osobistéj;

f) osady szkolne;

g) grunta pod cmentarzami wszelkich wyznań;

h) grunta pod rzekami, strumieniami, jeziorami i stawami,—i

i) grunta nieurodzajne, t. j. przestrzenie znajdujące się pod wydmami piaskowemi, pod zupełnie nieużytecznemi błotami, pod drogami i wygonami i inne zupełnie niepłodne grunta.

Art. 3. Z każdych dóbr mających osobną księgę hipoteczną, dworski podatek gruntowy pobiera się oddzielnie.

Art. 4. Z dóbr posiadających osobną księgę hipoteczną, lecz położonych w różnych powiatach, dworski podatek gruntowy pobierany być ma oddzielnie w każdym powiecie, ze znajdującéj się w nim części tychże dóbr.

Art. 5. W dobrach niemających uregulowanéj hipoteki, dworski podatek gruntowy pobierany być winien od każdego właściciela dóbr oddzielnie w każdéj gminie.

Art. 6. W dobrach stanowiących własność cząstkową, t. j. należących do drobnych właścicieli, nie mających uregulowanych dla swych posiadłości oddzielnych hipotek, dworski podatek gruntowy pobiera się ze wszystkich w ogóle właścicieli, których cząstkowe posiadłości znajdują się w jednych i tychże samych dobrach.

Art. 7. W dobrach oddanych w dzierżawę na czas nieograniczony, dworski podatek gruntowy wnoszony być winien przez dzierżawców tychże dóbr.

Art. 8. Dworski podatek gruntowy rozdziela się na dwie części: jedna jego część pod nazwą *głównego* podatku gruntowego, pobieraną być ma w ustanowionym stosunku z każdéj klasy gruntu w różnych stronach Królestwa, na zasadzie przepisów wyłuszczonych niżéj w art. 9—13; część zaś druga podatku gruntowego, stanowiąc podatek *dodatkowy*, pobieraną będzie za pomocą roskładu ogólnéj na każdy powiat ustanowionéj sumy, pomiędzy dobra oddzielne, porządkiem wskazanym w artykułach 14—22 ustawy niniejszéj.

Uwaga. Z ogólnéj sumy dworskiego podatku gruntowego, przypadającéj skarbowi z całego Królestwa, odlicza się dwie trzecie na część główną, a jedna trzecia na dodatkową część tego podatku.

Art. 9. Grunta podlegające obłożeniu głównym podatkiem gruntowym dzielą się na klasy, stosownie do załączonego do artykułu niniejszego roskładu. Grunta obłożone podatkiem zaliczają się do każdéj z tych klas na zasadzie wiadomości powziętych z deklaracij podanych przez właścicieli i sprawdzonych przez władzę skarbową.

Art. 10. Wysokość głównego podatku gruntowego przypadającego z jednego morga gruntu 300-prętowéj miary nowopolskiéj w każdym powiecie, ustanowioną zostanie oddzielną tabelą (taryfą) z Najwyższego zezwolenia przez Komitet Urządzający w Królestwie Polskiém wydać się mającą, według wskazanych temuż na ten cel zasad.

Art. 11. Główny podatek gruntowy wnoszony być ma w równych częściach, w dwóch terminach: w styczniu i w lipcu każdego roku.

Art. 12. Zmiany w ilości podatku głównego z każdych dóbr następują: *a*) w skutek poprawy pomyłek, jakie zajść mogą lub odkryte zostaną w deklaracjach podanych przez właścicieli dóbr i przyjętych za zasadę przy rozkładzie tego podatku (art. 9); i *b*) w skutek zaszłych zmian w ilości urodzajnych gruntów obłożonych podatkiem, jako to: przez ich wywłaszczenie na użytek ogólny, przez przejście ich z mocy ukazu z dnia 19 lutego (2 marca) 1864 r., o urządzeniu włościan, na własność tychże, przez zaniesienie gruntów tych piaskiem, zalanie wodą i t. p. Przy zajściu takich zmian w ilości gruntów urodzajnych, zmiana w obłożeniu podatkiem czynić się ma w tym tylko razie, jeśli podatek gruntowy z ubyłych w dobrach gruntów stanowi nie mniéj 5% ogólnéj sumy głównego podatku, wnoszonego przez właściciela dóbr.

Art. 13. Niezależnie od wskazanych w artykule poprzedzającym szczegółowych zmian w głównym podatku gruntowym, odbywać się będą i ogólne jego rewizje, w skutek oddzielnych rozporządzeń rządu w terminach do tego wyznaczonych.

Art. 14. Wysokość dodatkowego podatku gruntowego, przypadającego ze wszystkich dóbr, znajdujących się w obrębie jednego powiatu, ustanowioną będzie oddzielną tabelą z Najwyższego zezwolenia wydać się mającą przez Komitet Urządzający w Królestwie Polskiém, według wskazanych na ten cel zasad.

Art. 15. Rozkład wewnętrzny w każdym powiecie pomiędzy kontrybuentów, ogólnéj sumy dodatkowego podatku gruntowego, przypadającego z całego powiatu, uskutecznia się przez władze miejscowe, przy współdziałaniu osób wybranych z grona samych kontrybuentów.

Uwaga. Komitet Urządzający ułoży oddzielne przepisy, określające porządek wyboru kontrybuentów, mających być powołanymi do udziału w rozkładzie, tudzież sposób postępowania władz miejscowych.

Art. 16. Dobra zawierające w sobie ziemi urodzajnéj nie więcéj jak 60 morgów miary nowopolskiéj, z wyłączeniem dóbr położonych w powiecie Warszawskim, nie podlegają obłożeniu dodatkowym podatkiem gruntowym.

Art. 17. Przy obłożeniu dóbr dodatkowym podatkiem gruntowym, władze rozkład uskuteczniające mają mieć szczególnie na względzie, aby ogólna suma wszystkich stałych podatków i gminnych powinności, jakie nałożone są na każde dobra w powiecie leżące, odpowiadała, o ile można stosunkowo, rzeczywistemu dochodowi z tychże dóbr.

Art. 18. Wzmiankowany w artykule 15 rozkład dodatkowego podatku gruntowego, odbywa się co pięć lat. Jeśliby jednak ¼ część kontrybuentów jakiegobądź powiatu wystąpiła z prośbą o uskutecznienie nowego rozkładu w ciągu pięciolecia, wówczas Komitet Urządzający mocen będzie upoważnić do sporządzenia takowego rozkładu, z zastrzeżeniem wszakże aby ogólna suma podatku dodatkowego wcale nie uległa zmniejszeniu.

Art. 19. Rozkład dodatkowego podatku gruntowego, wzmiankowany w art. 15, uskuteczniony być ma z zachowaniem następujących warunków:

a) podatek ten w żadnym razie nie może przewyższać sumy głównego podatku gruntowego, którym dobra są obciążone,—i

b) jeśli w jakichbądź dobrach, stanowiących własność cząstkową, znajdują się cząstkowe posiadłości, podlegające i niepodlegające, stosownie do art. 16 niniejszéj ustawy, obłożeniu podatkiem dodatkowym, wówczas ilość tego podatku z takich dóbr nie powinna przewyższać sumy głównego podatku, wnoszonego z pierwszych posiadłości cząstkowych.

Art. 20. Jeśliby z jakichbądź powodów rozkład podatku dodatkowego nie był uskuteczniony we właściwym czasie i porządkiem wskazanym w artykule 15 niniejszéj ustawy, wówczas rozkład takowy sporządzony być winien przez władze skarbowe, zgodnie z tabelą podatku głównego.

Art. 21. Dodatkowy podatek gruntowy wnoszony być ma w równych częściach, w dwóch terminach: w kwietniu i w październiku każdego roku.

Art. 22. Ogólna suma dodatkowego podatku gruntowego, oznaczona w tabeli wzmiankowanéj w artykule 14 niniejszéj ustawy, rozdziela się przez Komitet Urządzający pomiędzy wszystkie powiaty, po upływie każdego pięciolecia, stosownie do ilości i gatunku gruntów urodzajnych w powiecie.

W y k a z

rodzaju gruntów podlegających obłożeniu głównym podatkiem gruntowym.

Grunta podlegające obłożeniu podatkiem tym, dzielą się na 5 klas:

Do I klasy należą:

a) grunta orne, zdatne pod zasiew pszenicy;

b) grunta orne w miejscach niskich położone, a które z powodu rozlewu wód na wiosnę lub wjesieni, lubo nie są użyte pod zasiew pszenicy, mogą wszakże wydawać plon obfity zboża jarego, kartofli, buraków i t. p

c) grunta znajdujące się pod ogrodami warzywnemi, fruktowemi i angielskiemi,—i

d) grunta w osadach pod budowlami i między temiż.

Do II klasy należą wszystkie grunta orne z wyjątkiem zaliczonych do klasy poprzedzającéj, tudzież do klasy V-éj pod literą *a*.

Do III klasy należą łąki, które dają dwa lub więcéj zbiorów siana na rok.

Do IV klasy należą łąki dające jeden zbiór siana na rok.

Do V klasy należą:

a) grunta orne z powodu małéj swéj urodzajności zasiewane tylko co lat trzy albo nawet co lat sześć, żytem lub gryką;

b) pastwiska, z których właściciele dóbr korzystają wyłącznie lub wspólnie z włościanami;

c) leśne przestrzenie, krzaki i zarośle.

(*Dz. W.*)

— **Dr. M. E. Trepka**, po odbytéj dyskusji przed wydziałem Szkoły Głównéj, został drugim z porządku docentem ekonomiki. Piękny to nabytek, bo i wykształcenie ogólne i zamiłowanie nauki najlepiéj p. T. zalecają. Kilka ustępów z książki „Studja Ekonomiczne" były przedmiotem rozpraw. Sympatyczne przemówienie Rektora podniosło znaczenie aktu.

— **Die Finanzen und die Finanzgeschichte der Vereinigten Staaten Nordamerikas** — v. Hock (*Stuttgard und Augsburg*). Świeżo wyszłe pod tym tytułem dzieło wytrawnego skarboznawcy obejmuje dokładny i zajmujący obraz rozwoju i stanu obecnego pełnéj interesu, a tak pouczającéj w swych rezultatach, skarbowości Stanów Zjednoczonych. Monografja ta zasługuje na bliższy rozbiór; spodziewamy się téż zdać z niéj sprawę w Ekonomiście.

Wdrukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.